

‘Redmond, je moet hierheen komen, nu meteen. Er nadert een zeer zware storm, kolossaal! Ik heb hier de satellietkaarten. Windkracht 11, misschien nog wel meer. Gaat recht op de Orkney-eilanden af. En Jason, de schipper van de Norlantean, heeft met zijn mobieltje gebeld. Hij zit ten noordwesten van de Shetlandeilanden. Hij zegt dat het weer ontzaglijk slecht is. En nog erger wordt. Perfect! Precies wat je wilde! Hij zegt dat we zaterdag in Scrabster moeten aanmonsteren, over twee dagen, om zeven uur ’s morgens, niet later. Goed? Prima. Haal me dan thuis op: Pilot Square 19, Fittie. Zorg dat je er bent! En onthoud goed: géén gróén.’

De spreker was Luke Bullough, waarschijnlijk de taaiste (en zonder meer de meest bescheiden) jongeman die ik ooit was tegengekomen.

Hij is bioloog bij het Mariene Laboratorium in Aberdeen en zit bij de reddingsbrigade van Aberdeen, een man die een enorme ervaring heeft met de echte zee: als onderzoeksduiker op Antarctica, als ambtenaar van de visserij-inspectie op de Falklandeilanden, en op trawlers en onderzoeksschepen in het noorden van de Atlantische Oceaan. En ikzelf? Tja, ik heb weleens deel uitgemaakt van de bemanning van zeer kleine jollen bij zeilwedstrijden rond plastic boeien in een beschutte baai, en o ja, dat vergeet ik bijna: ik heb als passagier op die veerboten in het Kanaal gevaren.

Het is dus zover, zei ik bij mezelf, toen ik me zwaar liet neervallen op de stoel naast de telefoon, bij de voordeur van het kleine, knusse, veilige, warme huis, bij de deur die naar het oeroude, stabiele, vredige, geruststellende landschap van Oxfordshire leidde. Ja, dit is het beslissende moment: dat ene telefoontje dat je negen maanden lang naar je toe hebt proberen te trekken.

Achthonderd kilometer verder en één dag later reed ik in mijn kleine donkergroene Renault Clio in Aberdeen langs de haven, sloeg een zijstraat in en parkeerde bij een van mijn favoriete hotels: het St. Magnus Court. Het is een drie verdiepingen tellend gebouw van grijs Aberdeens graniet, waarvan de voorgevel is versierd met drie verspreide, uitspringende torentjes, een grote op elke hoek en een kleintje net naast het midden boven de regenpijp, en het wantrouwt iedereen die binnenkomt. De begane grond wordt in beslag genomen door een bookmaker links en een bar rechts; een sticker op de voordeur van het hotel verkondigt: DIT IS EEN DRUGSVRIJE ZONE. Een elektronische straal laat een alarmbel één keer afgaan zodra je naar binnen stapt: Píng! (Een dakloze, psychopathische seriemoordenaar is zojuist dit hotel binnengedrongen.) Er is nog zo'n apparaat halverwege de trap: Píng! (Hij is op weg naar boven!), en voor de receptie zit een derde – maar die kun je treiteren door in een klein kringetje rond te lopen: Píng! Píng! Píng! (Mijn god, hij wil hier blijven. We hebben een gek in huis!)

Ik nam een grote, hoge, goedkope, luchtige kamer, dumpte mijn bagage op het bed en ging pingend naar buiten, de straat op. Het eerste gebouw links, laag, met een schuin dak als het canvas van een tent, is de Lucky Boat, Chinees Restaurant en Afhaalcentrum. Dus vrat ik me in het lege restaurant helemaal vol aan McEwans Exportbier en knap-

perige wan tan, de Lucky-Boat-Specialgarnalen met alles erop en eraan en lychees met McEwans Exportbier. Ik vroeg aan de jonge Chinese serveerster: 'Is het hier altijd zo rustig?'

'Nee, nee,' zei ze, beledigd. 'Volige week wij hebben messen! Wij hebben móóld!'

Om halfvier 's morgens reed ik in oostelijke richting langs de haven: links van me strekten zich de eindeloze granieten gevels uit van havenkroegen, scheepshandelaars, maritieme verzekeringsagentschappen en de kantoren van de havendienst; rechts van me lagen de schepen van de olie-industrie soms wel met zijn drieën naast elkaar afgemeerd: bevoorradingschepen van booreilanden, schepen om olievelden op te sporen, verlicht door hun veiligheidslampen, hun oranje-witte silhouetten een wirwar van radarantennes, scanners, helikopterplatforms, laadbomen, kranen en Eiffeltorens van steigers. De weg draaide links om de toegang tot de loodsen met de reddingsboten heen en langs de massieve blauw-witte boeg van een ijsbreker (dacht ik), langs vervalven scheepswerven, langs de hoge duisternis van negentiende-eeuwse pakhuizen en kwam toen uit op een brede straat met kinderhoofdjes en asfalt. Ik sloeg rechtsaf, ging een smalle granieten brug over en reed een oudere wereld binnen: Fittie.

Fittie is een dorp aan de havenmond, met de zee als decor. Het is net als de universiteitsgebouwen in Oxford gebouwd in een reeks vierkante binnenpleinen en de aaneengesloten rijen kleine granieten huizen (drie kamers boven, drie beneden) kijken uit op hun plein, komen alleen uit op hun piepkleine, gecomprimeerde herinnering aan het veilige agrarische Groot-Brittannië van de cottages: elk met een eigen grasveld in het midden, bloemen en een tuinschuurtje. Ja, ik weet het, dacht ik, die tuinschuurtjes waren vroeger vissersschuurtjes, hutjes, gebouwd voor het opslaan van netten en drijvers en kreeftenfuiken, maar daar gaat het nou net om: de mannen die hier woonden, de vissers, de walvisvaarders (de mannen die Aberdeen de eerste olieboom hebben bezorgd, de mannen die door hun jacht op zee voor de olie hebben gezorgd om deze zelfde lantaarns, de stad, het land te verlichten) en bovenal de loodsen die in hun open boten in weer en wind tegen elkaar op moesten roeien om werk op een binnenlopend schip te veroveren, waarom hadden die zo willen wonen? Waren hun kleine forten, net als

de universiteitsgebouwen in Oxford, heel verstandig gebouwd om het rustige werk binnen en de politieke chaos en wetteloosheid buiten te houden? Nee, natuurlijk niet, dacht ik, terwijl ik zachtjes aanklopte op de voordeur van Pilot Square 19, dit is veel interessanter, want het is duidelijk een psychologische kwestie: niemand die zijn brood verdient op de ware chaos van de zee wil daarnaar kijken wanneer hij naar bed gaat; nee, die binnenplaatsen vormen alleen een verdediging in de geest; hierbinnen is het vredig, de vrouwelijke kant, seks, de echtgenote, huiselijkheid, kinderen, de intense beloningen van het leven. Daarbuiten is het...

‘Sst! Stil!’ siste Luke, met zijn wijsvinger tegen zijn lippen, toen hij de deur op een kier opendeed. ‘Stil. Vanwege Ally, mijn nieuwe vriendin. Ze is heel bijzonder. Ze slaapt. Zorg dat je haar niet wakker maakt! Stil!’

Gekleed in zijn gebruikelijke hemd en broek van blauwe spijkerstof leek Luke nog atletischer, compacter, gedrevener (en op een of andere manier meer verontschuldigend) dan ik me hem herinnerde. Ik volgde hem door een korte gang, met aan weerszijden een dichte deur, naar de keuken. ‘Ze heet Alison,’ zei hij tijdens het koffiezetten. ‘Je weet wel – ik heb het je verteld. Het is zo moeilijk, om te kiezen en zo. En ik vind het vréselijk om mensen te kwetsen. Echt. Maar misschien kun jij me helpen – het zit namelijk zo: ik geloof dat ik verliefd ben.’

‘Vast en zeker,’ zei ik, terwijl ik me op een stoel aan de kleine houten tafel liet neervallen. ‘Dat is geweldig. Mooi werk.’ Ik weet nog dat ik dacht: tóe nou, je kunt wel iets meer je best doen, maar ja, het is vier uur in de ochtend, het tijdstip waarop alle lichaamssystemen wegzakken, waarop de lichaamsklok het opgeeft en waarop oude mensen zoals jij statistisch gesproken besluiten zich om te draaien en in hun slaap overlijden.

‘Nee, nee, ik heb het je toch gezégd,’ zei Luke, die een mok voor me neerzette en links naast me ging zitten. ‘Ik heb daar moeite mee. Dat is altijd al zo geweest.’ Hij plaatste zijn ellebogen op de tafel en liet allebei zijn handen over zijn jonge maar verweerde gezicht en door zijn zwarte krullende haar glijden. ‘Ik kan geen besluit nemen. Ik wil stoppen met dit hele gedoe. Ik wil een geregeld bestaan gaan leiden. Ik wil kinderen. Je weet wel, al dat soort dingen. Maar ik kan niet kíezen. Dat ligt aan mij, ik heb al zoveel mensen gekwetst, maar ik weet niet waarom – dat

is het probleem – ik kan er niks aan doen. Ally: die is anders, Redmond, echt. Ik wist niet dat het mogelijk was, zulke, tja, goeie seks. Je weet wel. Ze gééft om me. Ze is een eersteklas accountant bij een oliemaatschappij. En nu zit ze hier bij mij: niet meer dan een oudere student die aan zijn promotie werkt en leeft van zeventuizend pond per jaar. Mariene biologie. Dat is niets voor haar. En ze heeft een enorme hekel aan mijn manier van leven, echt: de oproepen voor de reddingsboot, het risico, denk ik, zelfs de trawlers, ik weet het niet.’

Lukes hoofd kwam omhoog. Hij keek me recht aan. Zijn gezicht klaarde op. Hij glimlachte. ‘En ze heeft ook een enorme hekel aan jou, nu ik het er toch over heb. Je moet namelijk begrijpen en ik weet dat je daar begrip voor hebt, dat ik voor mijn eigen onderzoek naar diepzeevisserij, naar de correlaties tussen temperatuur en diepte en stroming voor de recente commerciële soorten op een diepte van duizend tot vijftienhonderd meter of meer, op elk gewenst tijdstip naar zee kan gaan: dat hoeft niet in de gevaarlijkste tijd van het jaar. Het heeft heel weinig te maken met de situatie aan het oppervlak. Dat hoeft niet in januari.’

‘Hm.’

‘Maar goed, Ally. Die is anders. Dit is allemaal nieuw voor me. Ik heb je op de Scotia verteld, maar dat zul je wel niet meer weten, dat ik lid ben geworden van een nachtclub, een nachtclub waar wordt gerock-’n-roll. En nu mag ik daar gratis naar binnen: omdat ik daar lesgeef. Het zit daar vól meisjes. Daar heb ik haar leren kennen.’

‘Luke, natuurlijk kan ik je helpen! Ik heb een plan. Als we deze reis overleven, als we niet overboord slaan, zullen we blij zijn, nietwaar? Nou, dan doe je die Ally van je een aanzoek en geef ik een feestje voor je in je stamkroeg. Een verlovingsfeestje!’

Luke zweeg. Hij wendde zijn hoofd af. Hij tastte in zijn zak, haalde een plastic zakje met Golden Virginia en Rizla-vloetitjes te voorschijn en draaide afwezig en snel een sprietige tandenstoker van een sigaret. ‘Redmond, je bent zo ontzettend...’ zei hij langzaam en zeer geconcentreerd terwijl hij inhaleerde, ‘ouderwéts. En wat dat overboord slaan betreft, tja, ik weet eigenlijk niet goed hoe ik je dit moet vertellen, maar Dick, van het lab, je hebt hem op de Scotia ontmoet, werd emotioneel, eerlijk, en zei dat hij zich verantwoordelijk voelde. En toen deed hij iets wat hij nog nóóit heeft gedaan. Hij heeft namelijk iets met zijn over-

levingspak. Daar wordt hij mee geplaagd. Hij is heel pietluttig. Daar worden grappen over gemaakt. Geen méns mag het van hem lenen. Hij is bijgelovig. Maar hij is het me komen brengen, op mijn bureau op kantoor. Daar stond hij. Om elf uur. In de koffiepauze. Waar iedereen bij was. Hij zei: “Luister, als je dit terugbrengt en het stinkt naar vís, dan vermoord ik je. Maar ik vertrouw je, Luke, het is jouw taak. En als er wat gebeurt, is het jouw schuld. Die Redmond is namelijk, in tegenstelling tot de meeste mensen die ik heb leren kennen, geen klootzak. Hij is in elk geval geen absolute klootzak. Maar het is overduidelijk,” zei hij, en neem me niet kwalijk, maar dat zijn de woorden van hém, niet van mij, “het is overduidelijk,” zei hij, “dat Redmond als het om het leven op zee gaat, duidelijk zijn kont niet van zijn kop kan onderscheiden. En jesus nog aan toe, Luke, op deze afdeling kunnen we het allemaal op die verdomde satellietfoto’s zien: jij bent van plan die idioot regelrecht naar een orkaan toe te brengen.”

‘Juist,’ zei ik, en voelde dat ik, ondanks een onmiddellijke grote inspanning mijnerzijds, geen enkel vertrouwen meer in wat dan ook had. Ik keek zelf ook een andere kant op: naar de omgeving van het bohémienachtige studentenbestaan, naar willekeurige posters en Ansichtkaarten aan de muur, naar de puinhoop van alles wat nog moest worden afgewassen op het aanrecht, naar de veelkleurige bierblikjes die boven de vuilnisbak uit bloeiden, en terwijl ik daarnaar staarde trok alle jeugdige aantrekkelijkheid daaruit weg. Als Dick dat heeft gezegd, dacht ik, dan is het menens, want Dick Adams is geen gewone academische fysische oceanograaf. Nee, hij is duiker geweest bij de mariniers, en lid van de elitaire sbs, de Special Boat Service; hij heeft gevochten in Suez, in de campagne op Borneo en ongetwijfeld op nog veel meer onmogelijke plekken die alleen bij zijn eenheid bekend zijn. En als een simpele trawler, een commerciële trawler nota bene, volgens hem geen goed idee is, dan ben ik misschien niet alleen lui-bang (‘waarom zou je hiervoor uit je bed komen?’) maar echt bang (‘zal ik mijn heerlijke stinkhol ooit nog terugzien?’)...

‘Hé, Redmond!’ zei Luke, die overmatig energiek overeind kwam en de zuigsnuit van zijn sigarettenpeuk in de gootsteen gooide. ‘Je kunt daar niet zomaar wat zitten te dromen! We moeten ervandoor. De schipper van een trawler kan het zich niet veroorloven om te wachten. Op niemand.’

Onder de schemerige straatlantaarn kwam ik door een koude wind van zee en priemende schuine regen weer tot leven. We stopten de bagageruimte vol met Lukes uitrusting van hare majesteits Mariene Laboratorium te Aberdeen: dozen met monsterpotjes, flessen, etiketten, conserveringsvloeistoffen, een grote elektronische visweegschaal in een aluminium kist, temperatuurmeters voor diepzeenetten die met twee kleine computers in een kist zaten, een grote plastic mand met oliegoed, overlevingspakken, zeelaarzen met stalen neuzen en een geheimzinnige stapel blauwe en rode plastic koektrommels.

Toen het autootje, worstelend met zijn last, heel langzaam ten noordwesten van Aberdeen de oostelijke uitlopers van het Grampian-gebergte beklom, begon het te sneeuwen: grote vlokken zonder haast, zacht in het licht van de koplampen, pluizig op de voorruit. In het stadje Nairn, aan de Moray Firth, vonden we een eettentje waar in alle vroegte al licht brandde, en een Schots ontbijt (mokken thee, toast met boter, twee gebakken eieren, worstjes, bloedworst, een berg bacon van een half varken – en dat alles voor een pond vijftig de man).

‘Luke, ik heb een vraag.’ In de behaaglijke warmte van frituurvet en wasem en comfort verscheen en verdween de oermoeder die ons bediende. (Waarom kunnen we niet gewoon op zo’n plek neerstrijken om er te blijven wónen? Waarom moet er ooit een eind komen aan een ontbijt?) ‘Waarom zei je geen groen, niets groens, Luke? Dat is voor mij iets nieuws. Ik had er nog nooit van gehoord. Ik weet dat je het nooit over varkens of konijnen of vossen of koeien of zelfs over zalm moet hebben wanneer je op zee bent, als je op een trawler vaart. Omdat dat storend werkt, vermoed ik, omdat het je aan het leven op de wal herinnert. Maar groen? Wat is dat? Gras?’

‘Ik zou het niet weten,’ zei Luke, die weggelekt eigeel opdepte met een stukje toast. ‘Het slaat nergens op. Per slot van rekening wordt de zee zelf groen als het fytoplankton bloeit, en tegenwoordig zijn de netten groen. Ik weet alleen het volgende: er was eens een ambtenaar van het ministerie, een tijdelijke benoeming, iemand uit Singapore of zo, die ze met een trawler van een van de noordelijke eilanden hebben weggestuurd. Nou, het was een man die van zijn kleren hield, begrijp je wel, van zijn walkleren. En op een avond ging hij naar de brug, gekleed in een groen pak. Niemand zei iets. Ze staakten het vissen.’

‘Ach.’

‘Ja. Ze weken ver van hun koers af. Ze hebben hem naar Noorwegen gebracht. Naar Bergen. Ze hebben hem met zijn hele hebben en houden aan wal gezet. Ze hebben hem daar achtergelaten.’

‘Is het heus?’ zei ik zwakjes, me afvragend of een groene slaapzak wel door de beugel zou kunnen. En toen we terugliepen naar de auto zei ik, in een poging niet zo onwetend te doen: ‘Ik weet wel van pastoors, dominees. Je moet altijd teruggaan als je op weg naar de boot een dominee ziet. En er mag geen vrouw een voet op je dek zetten – of de reling zelfs maar aanraken.’

‘Ja, dat klopt, en je mag niet op vrijdag uitvaren. Maar tegenwoordig is het nóg ingewikkelder, Redmond, niet minder ingewikkeld. In het weekend voor je vertrekt mag je vrouw bijvoorbeeld onder géén beding de wasmachine gebruiken. Want zo’n apparaat is net de zee, de maalstroom: ze zou je ziel wegwassen.’

‘Sympathetische magie!’ zei ik, terwijl ik de auto voorzichtig de verlaten straat in reed, turend door de wazige voorruit die nog bevroren was. ‘Dat is nou iets waar ik wel wat van weet. Dat is net als in de Congo. Behalve natuurlijk dat ze daar geen wasmachines hebben. Tenminste niet waar ik was...’

‘Kijk uit!’ zei Luke toen ik de middenberm beklom en heel handig een verkeerszuiltje ontweek. ‘Redmond!’

‘Ja, dat is echt interessant. Het is opwindend – begrijp je wel? Het is écht hetzelfde als het leven aan de bovenloop van de Congo. Je hebt me verteld dat onder trawlvissers het hoogste percentage sterfgevallen voorkomt van alle arbeiders in Groot-Britannië...’

‘Ja,’ zei Luke, die als een gek met zijn zakdoek de voorruit aan het schoonpoetsen was, ‘gister hebben we nog de officiële cijfers voor 1998 binnengekregen. Helemaal bijgewerkt. Van de afdeling van het ministerie van Transport, Milieu en Regionale Aangelegenheden die de ongelukken op zee onderzoekt. Er zijn 388 ongelukken gebeurd waarbij Britse vissersschepen betrokken waren. Er zijn 26 mensen omgekomen. Er zijn 26 schepen vergaan.’

We reden over de brug bij Inverness naar het noorden, staken in noordelijke richting het Black Isle over, reden verder naar het noorden de eigenlijke Hooglanden in, zwijgend. De sneeuwvlokken maakten niet meer zo’n vriendelijke indruk: ze waren kleiner, bezeten, en ze kwamen horizontaal op ons af gevlogen. ‘Dit,’ zei Luke, ‘is een sneeuw-

storm. Ik geloof dat we dit nu officieel een sneeuwstorm mogen noemen.' De wielen van mijn autootje reden tollend over de lange, slingerende hellingen van de weg omhoog maar vonden tot mijn verrassing voortdurend grip; waarschijnlijk, dacht ik, doordat ze de zwaarste last van hun leven torsten. Er waren totaal geen sporen voor ons uit, en evenmin rechts van ons. Iedereen bleef binnen.

'Dat is het dus!' zei ik, toen een zwakke dageraad tot ons doordrong en de sneeuwstorm minder persoonlijk werd. 'Trawlvissers beschermen zichzelf, mentaal, omdat ze wel moeten, omdat ze dat nodig hebben. En daarom is het dus net zoiets als het animisme in de Congo. En om dezelfde reden: de directe dreiging van de dood. Dan omring je jezelf met honderd irrationele kleine angsten, omdat je wel moet, omdat die je alleen kunnen beschermen tegen de grootste angst. Is je vriend verdronken? Zeker. Maar iemand had een groene trui aan, of iemand heeft varken of konijn of zalm gezegd. Als je het ruimer bekijkt is dat prima. Want het betekent dat er wel degelijk ergens een macht is die zich om je bekommert – die bekommert zich er zelfs om wat je zegt, hoe je je kleedt! Waarom zou je je dan zorgen maken? We hebben iets verkeerd gedaan, we hebben een overtreding begaan, meer niet. En zwijg dus alsjeblieft in alle toonaarden over de eigenlijke angst: de oceaan die twee derde van de aarde bedekt en die geen ene moer om wie dan ook geeft.'

'Redmond! Probeer alsjeblieft recht te rijden. Kalmeer een beetje. We zijn ruim op tijd. We zijn er bijna. We halen het wel.'

Recht rijden? Nou, dat gaat dus niet, hè? Niet in een auto met een motor die niet groter is dan die van een behoorlijke motorfiets, niet op verse sneeuw. En zeker niet wanneer het helemaal licht is geworden, wanneer er zoveel te bekijken valt, wanneer de lucht ineens sneeuwvrij is – en die ronduit enorme, zwartpaarse wolken in het noorden, met zo'n griezelig witte onderbuik: heb ik zoiets ooit eerder gezien? Nee, neem me niet kwalijk, nog nooit van mijn leven. Is dat alleen maar weerkaatst licht van het sneeuw witte landschap? Of een waarschuwing die elke zeeman zou herkennen? En bovendien zijn de velden hier niet afgezet met heggen of prikkeldraad, maar met brede, dunne, rechtopstaande, tussen elkaar geschoven platen zandsteen. We rijden nu door een wereld van onregelmatige rechthoeken, van grafzerken die geen graven aangeven, van monolieten die zich eindeloos uitstrekken naar alle verre horizonten...

‘Hé, Redmond!’ zei Luke, die zich op de passagiersstoel in een bocht wrong om zijn tabakszak te pakken. ‘Hallo? Ben je daar nog? Moet je horen, als je een overtreding hebt begaan, als je zo’n woord hebt gezegd dat ieders dood kan worden, raak je gewoon koud ijzer aan, subiet. En aan dek is volop koud ijzer te vinden.’

‘Maar dat is ook geweldig! Late prehistorie,’ zei ik, terwijl we kalmjes door Thurso reden, de noordelijkste badplaats op het vasteland (een stadje dat deels uit hotels en pret bestaat, deels uit winderige wanhoop). ‘De vroege ijzertijd – dat moet ik nakijken – drieduizend jaar geleden? En ik weet, Luke, heus, dat het niet hetzelfde is: onze eigen geschiedenis op deze eilanden is nog maar van zo’n korte duur, is zo beperkt. Dat wilde je toch zeker zeggen? Het is hier pas 10 000 jaar bewoond, niet langer; we zijn hier pas sinds het eind van de laatste ijstijd. Terwijl we in Centraal- of Oost-Afrika voor het eerst in de *Homo sapiens sapiens* zijn veranderd in...? Goed, dat hangt ervan af in welk tijdstip op de moleculaire klok je gelooft, maar toch zeker 200 000, misschien 250 000 jaar geleden. Maar weet je, ik heb een idioot vermoeden: ik weet zeker dat sommigen van ons hier al de h ele laatste ijstijd zijn geweest: op Saint Kilda. Want als zo’n belachelijk kwetsbaar diertje als het St-Kildawinterkoninkje het heeft kunnen overleven, zou dat ook moeten gelden voor een geïsoleerde groep van onze robuuste voorouders, de jagers en voedselverzamelaars.’

‘Redmond?’

‘Ja?’

‘Wat probeer je in vredesnaam te zeggen?’

‘H e? Nou, dat is toch duidelijk. Jouw trawlvissers geloven in de jaren negentig van de twintigste eeuw in de magische heilzaamheid van ijzer: die gedachte moet minstens drieduizend jaar oud zijn. Moet je nagaan, bewaard in de mondelinge overlevering, de verbijstering, de bewondering voor de geslaagde experimenten van de vroege wetenschappers, voor een handjevol intellectuelen, voor de onloochenbare, de magische productie van ijzer, waardoor alles mogelijk werd!’

‘Kijk, het spijt me,’ zei Luke, toen we Thurso achter ons lieten. ‘Ik weet dat je gek bent op al die dingen, magie, bijgeloof, wat dan ook. Maar anders dan jij ben ik een onvervalste atheïst. Ik ben een wetenschapper. Een mariene bioloog. Als ik zo zou denken, in die wereld zou leven – al was het maar tien minuten per dag, Redmond – zou ik nooit

op tijd op een oproep van de reddingsboot kunnen reageren, zou ik niet op een trawler varen, zou ik niet kunnen functioneren, zou ik mijn werk niet kunnen doen. Ik ben géén sociaal-antropoloog. Ik houd namelijk van de extérne wereld. Van de diepzee-inktvis bijvoorbeeld, de *Haliphron atlanticus*. Die heb ik nog nooit gezien...’ En vervolgens zei hij: ‘O Jezus’, toen we op de hoofdweg rechtsaf sloegen en begonnen af te dalen naar de haven van Scrabster.

Luke zoog hard aan zijn katheterdunne sigaret. ‘Kijk, Redmond, goed, het zal jou niks zeggen en dat geeft niet, dat is prima, maar weet je, ik kom hier al jaren elke maand, ik moet hierheen, moet van alle vangsten een willekeurig aantal vaste soorten wegen en meten. Maar goeiendag! Kijk nou toch eens! Dit is kolossaal. Zoiets heb ik nog nóóit gezien. Alle trawlers liggen binnen. Ze hebben allemaal een goed heenkomen gezocht. Dan moet het erg zijn. Dan moet het daarbuiten héél erg zijn!’

‘En waarom... waarom varen wij dan uit?’ zei ik (of zong ik eerder, als een castraat, terwijl mijn *gubernacula* zich terugtrokken en mijn testes weer terugschoten in hun veilige, prepuberale schuilplaatsen). ‘Wie is die Jason Schofield eigenlijk? Luke, is dit wel normaal?’

‘Normaal?’ zei Luke terwijl hij me de weg wees, rechtsaf (VERBODEN TOEGANG VOOR ONBEVOEGDEN), weg van de ruige kliffen en de on-samenhangende rij huizen, naar het kleine werkterrein van de haven zelf. ‘Normaal?’ zei hij beledigd. ‘Normaal? Geen sprake van! (Linksaf – nee, hier!) Je begrijpt het niet, Redmond, dat zie ik; het heeft me máánden gekost om deze man te vinden! (Tegen die helling op, Jezus nog aan toe! Nee, hier!) En kijk, dat heb ik allemaal alleen maar gedaan omdat jij zo’n drukte maakte op de Scotia. In de allerslechtste tijd van het jaar – al dat gelul. (Stop! Daarheen – rémmen. Daar parkeren – daar, daar! Bij die verkooploods!) Nou, Redmond, daar zijn we dan, en begrijp me goed: ik heb Jason Schofield nog nooit ontmoet; ik heb de Norlantean nog nooit gezien. Ik heb dit voor jou gedaan, heb overal geïnformeerd, heb de *Fishing News* gelezen en iedereen was het erover eens: Jason zou ideaal zijn. Hij was een briljante leerling van de zeevaartschool in Stromness, de opleiding van kapitein Sutherland; Jason was en is kennelijk echt uitzonderlijk; maar waar het eigenlijk om gaat, Redmond, is dit: hij is getrouwd met een vrouw uit een grote, keiharde trawlerdynastie van de Orkneys en zijn schoonvader heeft hem na zijn huwelijk op de proef gesteld: hij heeft hem inderdaad een tweedehands

trawler gegeven, maar Jason beschikte niet over een rondvisquotum, en zodoende moest hij zijn trawler ombouwen voor de nieuwe diepzeevisserij. En die verbouwing heeft hem ruim twee miljón pond gekost. Jason staat op zijn dertigste voor twee miljón pond bij de bank in het krijt. Stel je eens voor! (Zoals jij zou zeggen.) Het zit dus zo, een eenvoudig rekensommetje: hij moet elke tien dagen zo'n slordige 50 000 pond binnenbrengen. En de bank? Denk je dat ze daar iets weten van het weer, of dat ze zich daar ook maar iets van aantrekken? Komt windkracht 11, of windkracht 12, een kleine orkaan, op je afrekening te staan? Natuurlijk niet! En daar gaat het om, daarom is hij de ideale man voor jou! Hij móét uitvaren tijdens de januaristormen. Maar hij is uitzonderlijk, hij heeft veel succes, hij is een gedreven man – hij kan zich een weg naar de vis toe denken. Hij heeft nieuwe visgronden opengelegd: en dat is geen wonder, zeggen ze, want toen hij ter wereld kwam, toen hij als baby in zijn wieg lag... was dat een doodgewone plastic viskist!

‘Nou, Luke, eh... dank je wél,’ zei ik, toen we uit de warme beschermende wieg van de auto stapten. En terechtkwamen in de schok van een kou die bijna pijn deed.

‘Een extra laag,’ zei Luke en hij deed de achterklep open. ‘En oliegoed.’ Dus trokken we onze tweede trui aan (marineblauw), deden in de sneeuwvrij onze schoenen uit, stapten in de broek van ons oliepak (het zijne geel, het mijne knaloranje, waarbij Luke me liet zien dat het net mogelijk was jezelf niet op slag te wurgen met de omkrullende rubberbretels) en trokken onze gele zeelaarzen aan. Links van ons stonden de zestienwielige vrachtwagens met oplegger, de reusachtige koeltransporten, op hun laadplaats te wachten. Rechts van ons stond tussen de grote meerbolders op de rand van de kade een rij zilvermeeuwen op een strikte, aan elke meeuw gerelateerde onderlinge afstand van elkaar, troosteloos, niet in een spraakzame stemming, over zee te staren, met opgezette veren tegen de kou. Verder naar links lag zo'n vervallen trawler afgemeerd: het bovenste deel van de romp was ooit oranje geschilderd, de brug en de dekken wit, maar nu vertoonde het schip zoveel strepen en vlekken en patronen van de roest, nu waren de staalplaten zo bobbelig van lagen verf en roest, dat het leek te leven, zichzelf was en niemand anders, alsof het oud en rimpelig was geworden, uitgeput was geraakt en nu, op zijn ligplaats, op sterven na dood was. Tot mijn verassing zag ik dat de tankwagen met dieselolie die ernaast op de kade

stond geparkeerd de brandstofslang over het achterschip had gelegd en dat mannen achter in een containerwagen lege viskisten van wit plastic op het dek smeten...

‘De Norlantean!’ zei Luke, die zijn tred versnelde. ‘Is ze niet prachtig? Wat een verbouwing! Moet je kijken! Wauw! Redmond! Je zou nóóit hebben geraden dat dit de oude Dorothy Gray was!’

Een jongeman met kort donker haar en een prematuur uitgeput gezicht, gekleed in een rood oliejack, een gele oliebroek en blauwe rubberhandschoenen, was bezig de witte plastic kisten door een luik te keilen.

‘Hallo,’ zei Luke en hij stelde ons voor. ‘We zijn van het Mariene Lab. Kunnen we onze spullen ergens opbergen?’

‘Aye,’ zei de jongeman met een scheve grijns. ‘Ik ben Sean, net als de filmster. Gooi alles maar op de bak.’ Hij sprak met het sterke schelle accent van Caithness. ‘Als jullie klaar zijn, laat ik jullie de hut zien. En, jongens!’ riep hij ons na. ‘Welkom aan boord! En de verwachting luidt... dat het windkracht 12 wordt!’ Hij liet een explosief lachje horen.

We brachten onze bagage over; ik parkeerde de auto op een naargeestig parkeerterreintje bij de scheepshandelaar en toen ik terugkwam stonden Luke en Sean samen op de bak te kletsen en te roken. Sean draaide met beide handen de vier grote knevels op de stalen deur naar het schutdek stuk voor stuk om en we droegen de metalen kisten en plastic manden en plunjezakken naar binnen, stapelden ze op naast een rij vastgesjorde olievaten, blikken verf en opgetaste kuilen touw. Het schutdek was U-vormig, was om de onderkant van de brug heen gebouwd, met een beschermende stalen overkapping, vanaf de boeg afgesloten tegen het weer, maar achteruit aan beide zijden open naar het werkdek. Aan stuurboord was een smalle stalen deur, met een touw opgehouden, die naar de brug en de lagere dekken leidde.

‘Binnen geen werkgoed, jongens,’ zei Sean, die zijn jack over zijn hoofd uittrok, waarna hij het op het dek liet vallen en behendig uit zijn broek en laarzen stapte. ‘Mag niet van de schipper.’

In gewone kleren volgden we hem over de hoge stalen drempel van de deur; voor ons leidden treden omhoog naar de brug; pal rechts van ons voerde een steil trapgat naar de lagere dekken. Sean greep de leuning vast, trok zijn dijen loodrecht omhoog ten opzichte van zijn

lichaam, gleeed in een flits van zijn blauwe trui en blauwe spijkerbroek de diepte in en verdween. Luke sprong met zijn gezicht naar voren achter hem aan de trap af en ik volgde langzaam, tree voor tree, met mijn gezicht naar achteren.

‘Drie hutten voor de bemanning,’ zei Sean, die in de vaag verlichte gang stond en met zijn duim in de richting van de deuren stootte. Er hing een zware alomtegenwoordige stank van rotte vis en na de bijtende wind aan dek was er geen lucht om adem te halen. Min of meer onbeschadigde bruine panelen van namaakhout bedekten de stalen wanden en het plafond; afgesneden zijkanten van kartonnen dozen vormden een verstandige vloerbedekking, gemakkelijk schoon te houden en zo overboord te kieperen: het was overduidelijk dat geen enkele vrouw hier ooit een voet had gezet.

‘De kombuis is verderop.’ Seans gezicht vertoonde een nadrukkelijke, groteske, aanstekelijke grijns; zijn bloeddorlopen ogen straalden van plezier; het was duidelijk dat er geen kwaad in hem stak; het was duidelijk dat hij met iedereen even goede maatjes was.

‘En ik ben tweede kok!’ Hij knikte naar twee gesloten deuren tegenover de kombuis, aan stuurboord. ‘De hut van de schipper! De hut van de motordrijver! Die hebben daarbinnen tv! Goed, jongens, daar slapen jullie!’ Een deur helemaal voorin, aan bakboord. ‘Moet ervandoor! Tot ziens!’ En hij schoot weer als een springbok door het trapgat naar boven.

‘Fantastisch,’ zei Luke, die de deur opendeed. ‘Een fantastische kerel. Maar hij zal ons vergiftigen.’

Vier kooien, telkens twee boven elkaar, vulden de donkere benauwde hut. Luke, de man met ervaring in zulke aangelegenheden, zei: ‘Licht? Kasten? Toilet? Douche?’ Hij draaide een zware metalen schakelaar bij de deur om en er ging een lamp aan (binnen een beschermende kooi, net als in een fabriek): in dat flauwe licht zagen we dat de matrassen in de twee benedenkooien waren ontruimd en dat de twee bovenkooien vol lagen met afgedankte kleren, slaapzakken, ertussen gepropte kartonnen dozen en de voorraad wc-rollen van het schip.

‘Een douche!’ zei Luke, die tussen de bedden door naar een hokje in de boeg was gelopen. De deur van de provisorische doucheruimte was in het midden verfrommeld, alsof hij een zware dreun in zijn maag had gekregen, en het onderste scharnier was losgeraakt en weer met touw

vastgezet. In de linkerhoek van de ruimte was een wc; Luke duwde de spoelhendel neer. ‘Hij werkt!’ zei hij opgetogen. En toen zei hij, terwijl hij rondkeek: ‘Jezus!’ En we staarden allebei naar een enorme instulping in de schuin naar buiten lopende platen van de boeg. ‘Kolossaal!’ zei Luke. ‘Sean vertelde dat Charlie Simpson, de tweede schipper, een dreun had opgelopen. Hij heeft iets geraakt. Maar daar schijnt niemand zich druk om te maken... En bovendien kan ons niets gebeuren, Redmond. Het schip is dubbelwandig.’

Daarom besloten we er verder niet meer aan te denken en de matrassen uit te proberen: Luke in de linkerkooi, ik in de rechter, tegen de wand. ‘Niet al te best,’ zei Luke nadat hij zich in zijn volle lengte had uitgestrekt, en hij wiebelde met zijn tenen in zijn blauwe sokken. ‘Maar aan de andere kant maakt dat niet uit. Want we zullen hier beslist niet veel tijd doorbrengen.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat jij en ik en de jongens per zesendertig uur gemiddeld zo’n drie uur slaap zullen krijgen.’

‘Dat meen je niet!’

‘Dat meen ik wel degelijk. Deze manier van leven, Redmond, is niet gemakkelijk. Ik kan zelfs niets bedenken dat er in de verste verte mee te vergelijken is. Jouw vrienden van de commandotroepen krijgen bijvoorbeeld zelfs als er gevochten wordt niet twintig tot dertig dagen achtereen zo weinig slaap. Of wel?’

‘Natuurlijk niet. Dat houdt zelfs de jongste onder hen niet vol, dan draait hij door. Daar heeft de majoor van de opleidingsafdeling me juist voor gewaarschuwd: de allerbesten kunnen tegen vrijwel elke mentale druk; maar niemand is bestand tegen het onthouden van slaap...’

‘En bovendien krijg je die drie uur slaap niet eens als drie uur achter elkaar. Er is zelfs geen tijd om een normale slaapcyclus van negentig minuten te voltooien. De slaaptijd wordt verdeeld over losse periodes van een uurtje, hooguit. Tussen de trekken door, wanneer het net is uitgezet, moet je je kans schoon zien. Maar pas nadat je klaar bent met het strippen en sorteren en pakken en stouwen van de vangst van de vorige trek. En Redmond, de omvang en frequentie van de vangst is afhankelijk van de bekwaamheid van de schipper. Naarmate de schipper minder bekwaam is – of misschien, als je boft, als hij een oudere man is, de eigenaar van zijn schip, die zijn schulden heeft afgelost, die het zich

kan permitteren om het wat rustiger aan te doen – krijg je meer slaap. Maar Jason is al beroemd onder de trawlvissers: ze zeggen dat hij de allerbeste is. En hij heeft een schuld van twee miljón pónđ.

‘Maar Luke, ik ben gek op slapen. Dat is de allermooiste tijd van het leven: slapen, dromen! Ik heb minstens tien uur slaap nodig...’

‘En trouwens,’ zei Luke, zonder te luisteren, starend naar het lage triplexplafond van zijn kooi. ‘Ze draaien inderdaad door.’

Kennelijk verdiept in een nieuwe gedachte, of misschien in een vertrouwd innerlijk probleem, begon hij met zijn rechterwijsvinger een denkbeeldig diagram te tekenen op het lage triplexplafond van zijn kooi. ‘Je zult het zien. Ze draaien door. Wanneer ze aan wal komen. Dan worden ze gewelddadig.’ Het diagram ging sneller. ‘En jij, Redmond, jij ook, je zult doordraaien...’ Hij zweeg even. ‘En ik ook. Ik zal doordraaien. Dat gebeurt altijd. Je zult het zien. Je weet niet meer wie je bent. Je drinkt. Je maakt amok.’

‘Maar Luke, jij hebt tenminste je werk, je onderzoek; jij hebt echte interesses buiten jezelf.’

‘Ja... Misschien... Dat zal wel... Maar soms helpt dat niet. Soms ben je te ver heen.’ Hij draaide zijn hoofd om en keek me aan, over de kleine meter ruimte tussen onze kooien, het diagram opgegeven, of misschien wel voltooid. ‘Maar ik vergeet iets. Neem me niet kwalijk. Jij – jij hoeft niet mee te doen. Van jou wordt geen hulp verwacht.’

‘Natuurlijk moet ik meedoen! Hoe kan ik anders te weten komen hoe het is?’

‘Nee. Dat hoeft echt niet – en bovendien kun je dat waarschijnlijk niet. De jongens hier zijn bezeten. Ze zijn bijzonder sterk gemotiveerd.’

‘Ik ben ook sterk gemotiveerd!’ zei ik gepikeerd. ‘Soms tenminste...’ voegde ik eraan toe, ineens getroffen door een uitzonderlijk moment van zelfkennis. ‘Af en toe, bij vlagen... in elk geval... kan ik me herinneren dat ik...’

‘Je begrijpt het niet. Ze zijn jóng. Zodra iemand het werk niet meer aankan, wordt hij door de anderen weggestuurd. Het is een samenwerkingsverband. Alleen de motordrijver krijgt een vast salaris. Zo gaat dat hier. Het zijn allemaal kleine zelfstandigen. Je zou ervan ópkijken hoe hard mensen kunnen werken als ze weten dat ze het samen moeten zien te klaren – en tegelijkertijd weten dat elk moment van gezamen-

lijke inspanning ook rechtstreeks ten goede komt aan hun eigen loon.’

‘Ja. Het is een groep jagers. Dat heb ik in het oerwoud gezien.’

‘Niet precies. Want hier komt er nooit een eind aan de jacht. Tien dagen. Je moet het ruim vullen. En dat is onmogelijk, want het ruim is zo groot dat het net zo goed een bodemloze put zou kunnen zijn.’

‘O,’ zei ik, terwijl ik me helemaal in het comfort van mijn dunne, zure matras drukte.

‘De helft van de bruto-inkomsten gaat naar de boot, zoals ze dat noemen. Om de bank af te betalen. Elfduizend pond van de resterende helft wordt aan onkosten uitgegeven. Diesel, smeerolie, proviand, dat soort dingen – tot en met de kosten van de viskisten. Je betaalt voor elke kist vijftig penny per week! En dan legt de vismarkt je nog eens een heffing op: van één tot vier pond per volle kist die je aanvoert! De rest van de bruto-inkomsten wordt verdeeld. De schipper krijgt twee delen. Een bemanningslid krijgt één deel – of driekwart als hij nog wordt opgeleid. Een bemanningslid dat met verlof aan wal zit – ongeveer een op de drie weken – krijgt een half deel. En dan moet Jason natuurlijk ook nog alle toevallige en onvoorziene dingen betalen – vorige maand moest de motor een grote beurt krijgen in PD, Peterhead: het kostte 70 000 pond om hem te repareren en hij zou nu weer zo goed als nieuw moeten zijn, maar dat is hij niet, volgens Sean tenminste.’

Luke zwaaide zijn benen van de kooi en stond op. ‘Kom mee, we kunnen nu elk moment naar Stromness vertrekken! En daarbuiten in de Pentland Firth vind je een paar van de sterkste op elkaar stuitende stromingen ter wereld. En dat met dit weer! Redmond, misschien zullen we ons evenwicht niet kunnen bewaren, tenminste niet in het begin – en we zullen zeker niet in staat zijn onze spullen in kasten op te bergen...’

‘Eh, Redmond,’ zei hij, terwijl hij zich halverwege de trap omdraaide, ‘je vindt het toch niet erg dat ik het vraag? Maar tja... heb je last van zeeziekte?’

‘Ik ben nog nooit zeeziek geweest.’

En ik had meteen een wee gevoel in mijn maag. En dat, zei ik tegen mezelf, komt alleen nog maar door de bewegingen van de boot tegen de kade; maar vooruit, dat gaat wel over; doe niet zo slap; het komt gewoon door die stank van dode vis daarbeneden, en het ontbreken van patrijspoorten in de hut, en de lucht van frituurvet die in alles

is doorgedrongen, en je bed dat is opgemaakt met gordijnen uit een snackbar...

‘Mooi zo. Dat zit dus wel goed,’ zei Luke met een eigenaardig lachje.

Op het schutdek, waar we ons oliegoed hadden achtergelaten, was een jongeman met een fris gezicht bezig zich uit een rood overlevingspak te ritsen. Hij had sterk gemillimeterd haar, een zilveren ringetje boven in zijn linkeroorschelp en een wit Nicorette-inhaleerbuisje tussen zijn tanden. ‘Hallo!’ zei hij, het buisje uit zijn mond nemend. ‘Ik ben Jerry. Ik ben de kok. Hebben jullie Sean al ontmoet? Wij tweeën zijn hier nieuw. Tot ziens!’ En hij verdween naar de brug.

Zodra we onze uitrusting en Lukes laboratoriumapparatuur veilig in de hut hadden opgeborgen, vastgeklemd en vastgesjord, trokken we ons oliegoed aan en liepen we naar het trawldek. Hoe moet ik ooit de precieze werking ontraadselen, dacht ik, van deze overvolle chaos van winches, laadbomen, blokken en takels? Van pijpen en buizen en hendels en rubberslangen? Van trossen en gele drijvers en groene netten?

‘Ik ben gek op dit alles!’ zei Luke. ‘Echt. Ik kan er niets aan doen. Ik ben gek op het systeem zelf, weet je, zo slim uitgedacht, en zoals het allemaal van boot tot boot verschilt. Véeél leuker dan schrijven.’

‘Ja,’ zei ik slapjes.

‘Ach, dat spijt me,’ zei Luke, die mijn arm aanraakte omdat hij de wanhopige uitdrukking die ik op mijn gezicht voelde, verkeerd uitlegde. ‘Zo bedoelde ik het niet. Ik bedoel mijn vorm van schrijven, je weet wel, die onvervalste gruwelijke marteling om met een hoofd vol feiten aan mijn bureau te zitten en te proberen mijn resultaten op te schrijven, mijn proefschrift – terwijl het buiten een prachtige dag is, terwijl je op zée had kunnen zijn.’

‘Natuurlijk, dat geeft niet. Maar Luke, waar moeten we hier beginnen? Je zult me moeten helpen. Wat is dat, bijvoorbeeld?’ En ik wees naar het grootste ding aan dek: vier lange parallelle drinkbakken voor vee, niet met water gevuld maar met groene netten en autobanden – het leken tenminste net autobanden – die er naast elkaar in waren gelegd...

‘Dat?’ zei Luke. Hij was inderdaad een ander mens geworden: zijn houding was rechter; hij bewoog zich sneller; hij blaakte van zelfvertrouwen en voor het eerst stonden zijn ogen helder, waakzaam, geluk-

kig. ‘Dat? Nou, dat is natuurlijk een dubbeltuigstelsel. Twee geleidegoten voor de klossen. Drie trawlwinches. Van Norlau. Jason heeft voor twee diepzeetrawlnetten gekozen. Ik durf te wedden dat die bij Seaway Nets van Macduff vandaan komen. Daar durf ik tien tegen een om te wedden. Ontwerp Bolshed. Zestig tot tachtig voet klossen.’

‘O, natuurlijk,’ zei ik, geen cent wijzer. ‘Maar wat doen al die oude banden daar in vredesnaam? In die drinkbakken? Heeft hij die in zijn netten gevangen of zo?’

‘Autobanden!’ brulde Luke. ‘En wat zei je nog meer? Drinkbakken!’ Hij boog naar voren, greep naar zijn buik in een poging zich te beheersen, wat mislukte, en hij schaterde van het lachen. ‘Autobanden!’

‘Goedemorgen, heren,’ zei een zachte zangerige stem achter ons: een vriendelijk, muzikaal accent dat ik niet kon thuisbrengen. ‘Autobanden?’

‘Ach!’ zei Luke, die twee keer om zijn eigen as draaide. ‘Redmond hier denkt dat dat banden zijn, oude autobanden die jullie hebben opgevestigd!’ Luke legde allebei zijn handen tegen zijn nek, alsof zijn hoofd er door zoveel vrolijkheid finaal af zou kunnen vliegen.

‘Dat zijn klossen,’ zei onze nieuwe kennis, die onmiskenbaar ouder was dan Sean en Jerry, een veteraan van achter in de twintig, een kleine, magere, lenige man met scherpe ogen en een lange rechte neus. ‘Robbie Mowat,’ zei hij en gaf ons een hand. Hij droeg een rood-zwart oliepak en een rode Schotse muts, die strak om zijn hoofd zat. Ik dacht: dit is een Pict, hij is een Pict uit de ijzertijd. Hij is een van die mysterieuze mensen. Hij behoort tot de kolonisten die zich hier vóór de Schotten hebben gevestigd en wier herkomst en cultuur en schrift de archeologen en historici voor zo’n groot raadsel stellen. Hij lijkt sprekend op zo’n Pictische krijger op hun symboolstenen.

Luke begon ons aan elkaar voor te stellen en de kwestie van de autobanden uit te leggen, hoe zoiets had kunnen gebeuren...

‘Aye, we weten er al alles van,’ zei Robbie Mowat, die hem in de rede viel. ‘Jason heeft ons over je verteld. En Redmond, het zijn inderdaad autobanden, in zekere zin. Alleen houden ze het net en niet een auto bij de grond vandaan: ze rollen over de rotsen op de zeebodem, voorkomen dat het net blijft haken. Soms in elk geval. Aye, je zult ervan genieten. Van deze reis. Ik zie wel dat je nog heel wat te leren hebt. Maar nu gaan we naar Stromness. En dan ga ik met verlof! De andere Robbie

du, Robbie Stanger. Redmond, ik zal hém vragen of hij je in de gaten houdt. Hij komt in Stromness aan boord. Het zal best met hem gaan!’

Hij wuifde naar achteren, sprong over een tros, werkte zich met een zwaai over de verschansing en liet zich op de kade vallen.

Twee middeleeuwse pijnbanken om iemand te rekken hingen, compleet met kettingen, aan bakboord en stuurboord van het achterschip, klaar om de tucht aan boord af te dwingen.

‘Luke,’ vroeg ik, terwijl mijn koelbloedigheid met 98 procent was afgenomen, ‘wat zijn dat daar voor dingen? Die middeleeuwse martelwerktuigen om je gewrichten uit elkaar te trekken?’

Er weerklonk een aardschokkend salvo van diep lawaai. De Norlantean kwam overweldigend tot leven. Het dek begon aan koorts ten prooi te beven; we stonden te schudden alsof een maniak ons in de kraag had gegrepen. De bovenkant van de schoorsteen leek te ontploffen; hij barstte uit en werd aan het oog onttrokken door rook zo zwart als inktvisinkt, door zo’n dikke pluim dat het wel een vaste stof leek.

‘Scheerborden!’ schreeuwde Luke in mijn oor. ‘Dat zijn scheerborden! Die schieten schuin voor het net uit. Ze houden de toegang tot het net open. Hé, Redmond! Kolossaal! We zullen het fantastisch hebben, jij en ik!’

‘Luke!’ brulde Robbie Mowat vanaf de kade.

Luke reageerde als een van Galvani’s kikkerpootjes: hij schoot naar bakboord en ving de zware lus van de meertros op. Robbie Mowat hees zich weer over de verschansing. We waren vertrokken.